

BODEMDALING EN KRIJN GIEZENS AMFIBISCHE VERBLIJFSPLEK

Krijn Giezen verwijst met zijn project voor De Verbeelding naar het veranderende milieu dat ontstaat door zeespiegelstijging en landdaling. Vanuit het Alterra Research Instituut voor de Groene Ruimte kijken we uit op een kunstwerk van Krijn Giezen: uit het bouwafval van onze nieuwbouw maakte hij als onderdeel van een geluidswal een overwinteringsverblijf voor vleermuizen ('recycling als principe'). Het kunstwerk is precies west-oost gericht. Daardoor zijn een op het noorden en een op het zuiden geëxposeerd talud ontstaan, waarop de spontane vegetatie ten slotte extreem van elkaar gaat verschillen. Een principe dat ook op Ameland te zien is: op koele en vochtige noordhellingen groeien in de duinen veelal eikvarens en kraaihei, en op warme en droge hellingen die op het zuiden zijn geëxposeerd, staan onder meer zandzegge, helm en buntgras.

Op de oostpunt van het eiland doet Alterra met anderen onderzoek naar de ecologische effecten van de bodemdaling die een gevolg is van de daar vanaf 1986 plaatsvindende gaswinning. Tegelijkertijd is er door allerlei oorzaken ook zeespiegelstijging, die in de toekomst mogelijk toeneemt. Vanwege de betrekkelijk snelle bodemdaling is het niet alleen van

belang om de ecologische effecten van de landdaling in de gaten te houden (te monitoren); door de ermee gepaard gaande *relatieve* zeespiegelstijging vinden we hier ook een prachtig model om het effect van de (toekomstige) versnelde zeespiegelstijging te bestuderen.

In grote lijnen heeft het onderzoek op Ameland, met de bijbehorende dimensies, als conclusie opgeleverd dat op de kwelders, die door de daling langduriger en frequenter onder Waddenzee water komen, compensatie voor de daling optreedt door afzetting van zand en klei. Daar waar de natuur minder dynamisch is, bijvoorbeeld meer naar de duinen toe waar de zee minder vaak komt, vindt als gevolg daarvan minder sedimentatie plaats, en is er derhalve ook minder compensatie voor de landdaling. In duinvalleien met nog minder of geen invloed van de zee, stijgt door de daling het grondwater, en vindt weinig tot geen compensatie plaats. Hier is ook een gering blijvend ecologisch effect gemeten.

Wat valt hiervan nu te leren voor de komende zeespiegelstijging? In een dynamisch milieu waarvan hier sprake is en waar natuur en zee vrij spel hebben, zijn uiteindelijk weinig tot geen effecten van bodemdaling te verwachten. Waar minder dynamiek en

minder compensatie plaatsvindt, treedt enig effect op. Maar waar het natuurlijke systeem bijna geheel aan banden is gelegd, zoals in de Flevopolder bij Zeewolde, zal geen compensatie plaatsvinden. Het IJsselmeerwater zal minder gemakkelijk kunnen worden geloosd op de Waddenzee. Mogelijk zullen er daardoor 's winters in het IJsselmeer hogere waterstanden optreden. Misschien ook moeten de dijken worden verhoogd of kan een amfibische verblijfsplek uitkomst bieden.

Welke synthese kan er worden gevonden tussen Krijn Giezens kunst en ons onderzoek? Is dat het landschap als de verbindende schakel tussen kunst en natuur? Gaat het om het concept van de rangschikking der dingen, van de onderdelen van het landschap? Planten en dieren maken gebruik van het landschap, maken er deel van uit, en veranderen het. Giezen ook? Of is het onze nieuwsgierigheid? Het leren zien? Landdaling en zeespiegelrijzing zie je niet. Is het De Verbeelding?

Tekst uitgesproken door Pieter Slim op de presentatie van het schetsontwerp van Giezens project op 13 januari 2001. Zie verder: www.alterra.wageningen-ur.nl; www.waddenzee.nl; www.nam.nl; p.a.slim@alterra.wag-ur.nl